

Podzemní bariéra v dole Turów funguje, monitoring podzemních vod bude pokračovat i nadále

24.7.2023 - Lucie Ješátková | Ministerstvo životního prostředí ČR

Odborná pracovní skupina složená z předních českých hydrogeologů v čele s Českou geologickou službou (ČGS) zhodnotila funkčnost podzemní těsnicí bariéry v dole Turów po ročním pilotním provozu.

Data ukázala, že bariéra funguje a hladina podzemní vody v blízkosti bariéry stoupá. Zda se její pozitivní vliv projeví i na českém území, musí prokázat aktualizovaný hydrogeologický model a pokračující monitoring hladiny podzemní vody. Závěry pracovní skupiny dnes na tiskové konferenci představil ředitel České geologické služby Zdeněk Venera, ministr životního prostředí Petr Hladík (KDU-ČSL) a radní Libereckého kraje pro životní prostředí a zemědělství Václav Židek u Hrádku nad Nisou v Libereckém kraji.

Podzemní bariéra byla dokončena v červnu 2022 jako klíčové ochranné opatření, které má zamezit odtoku podzemní vody z území ČR. Jde o zásadní bod uzavřené Dohody mezi českou a polskou vládou o spolupráci k řešení vlivů těžební činnosti v povrchovém hnědouhelném dole Turów. Uzavřením Dohody o dole Turów získala Česká republika možnost průběžně monitorovat vliv těžby na životní prostředí a data o stavu podzemní vody, které dostává česká strana od Polska čtvrtletně. Vyhodnocení funkčnosti podzemní bariéry po dvanáctiměsíčním monitoringu hladiny podzemní vody zaslala polská strana v červnu 2023.

Skupina nezávislých expertů hodnotila předně dvě kritéria: její propustnost a změnu hladiny podzemní vody. „U všech čtyř vrtů, které jsou uvedeny v Dohodě k posuzování funkčnosti podzemní těsnicí bariéry (čl. 3 odst. 6), hladina podzemní vody roste, a to o 0,63 až 4,17 metrů za období duben 2022 až červen 2023,“ uvedl předseda expertní skupiny Zdeněk Venera.

Hydrodynamické testy ukázaly, že podzemní těsnicí bariéra splňuje míru nepropustnosti uvedenou v Dohodě (čl. 3 odst. 7) a lze ji podle parametrů v Dohodě (čl. 3 odst. 6 a 7) považovat za funkční. „Růst hladiny podzemní vody byl zjištěn i ve třech vrtech ve vzdálenosti 400 - 850 metrů na nátokové straně podzemní těsnicí bariéry, směrem od dolu na jih k české hranici,“ doplnil ředitel Venera.

Na vzdálenějších vrtech v zatěsněném středním kolektoru na polském a českém území hladiny podzemní vody nadále klesají a dosahují historického minima. „Zda a v jakém časovém horizontu se pozitivní vliv podzemní těsnicí bariéry projeví i v jejím širším okolí na českém území, je nezbytné prokázat aktualizovaným hydrogeologickým modelem a pokračujícím monitoringem hladiny podzemní vody,“ vysvětlil ředitel ČGS Venera.

Monitoring hladiny podzemní vody bude pokračovat

„Je nutné zdůraznit, že ani po ročním pilotním provozu bariéry a kontrole dat, pravidelný monitoring nekončí. Polská strana musí dle Dohody i nadále pravidelně poskytovat údaje o hladině podzemní vody ze všech monitorovacích vrtů spolu s dalšími hydrogeologickými údaji, a to až do konečné rekultivace dolu Turów. My jako Česká geologická služba budeme data dále pro Ministerstvo životního prostředí vyhodnocovat z hlediska vlivu dolu na hladinu podzemní vody na našem území,“ popsal zásadní část Dohody ředitel Venera s tím, že zachovány zůstanou i hodnotící mise, které ČGS

v dole provádí. Dohoda dává právo službě, aby mise prováděla čtyřikrát za rok, minulý týden se uskutečnila již šestá mise.

Vznikne aktualizace hydrogeologického modelu dolu

„Polská strana má navíc stanovenou podmínku vyplývající z řízení EIA, že musí do dvou let od dokončení podzemní bariéry (do 30.6. 2024) vypracovat porealizační vyhodnocení ve formě aktualizace hydrogeologického modelu dolu. Model z roku 2015, který byl použit pro posouzení vlivu záměru na životní prostředí pro pokračování těžby, bude aktualizován podle nových skutečností, včetně zjištěných hladin podzemní vody,“ uvedl Zdeněk Venera. Aktualizace posoudí, zda projektovaný a realizovaný rozsah podzemní bariéry je dostačujícím opatřením. Takto zpracovaný model musí být předložen Regionálnímu řediteli ochrany životního prostředí ve Vratislavi a české straně prostřednictvím Generálního ředitele pro ochranu životního prostředí. Podmínku stanovil dolu Turów Regionální ředitel ochrany životního prostředí ve Vratislavi v podmínkách vyhodnocení vlivů na životní prostředí pro záměr spočívající v pokračování těžby v dole Turów 21. ledna 2020 (dokument č.j. WOOS.4235.1.2015.53).

„Na základě aktualizovaného modelu a pokračujícího monitoringu posoudíme, zda je rozsah podzemní bariéry dostačující, nebo bude potřeba přijmout další opatření podle ustanovení čl. 8, odst. 8 Dohody,“ uvedl ředitel Venera s tím, že pokud by se ukázalo, že důl Turów je odpovědný za další pokles hladiny podzemní vody, musí polská strana přijmout další opatření, jako je rozšíření podzemní bariéry či její prohloubení a zatěsnění, aby byla zajištěna maximální ochrana podzemní vody na území České republiky.

„Souběžně s tím jako ČGS spolupracujeme s polským Státním geologickým ústavem na společné interpretaci geologické stavby na základě geofyzikálních měření a údajů z vrtů na českém i polském území, která jsou základem pro poznání pohybu a chování podzemní vody,“ doplnil předseda expertní skupiny Venera.

Dohoda přináší benefity České republice

„Mezivládní dohoda je nejlepším řešením, které po celou dobu jejího trvání přináší hmatatelné benefity pro lokality postižené činností dolu Turów a pro jejich obyvatele. Díky Dohodě máme možnost průběžně monitorovat vliv těžby na životní prostředí, máme data o stavu podzemní vody, o hluku a kvalitě ovzduší. Součástí Dohody je kompenzace části nákladů nezbytných například pro vybudování potřebné vodovodní infrastruktury. Finanční příspěvek polské strany, kterou Česko podpisem Dohody získalo, bylo 45 milionů eur, z nich Liberecký kraj obdržel částku ve výši 35 milionů eur na zajištění náhradních zdrojů pitné vody a 10 milionů eur získalo MŽP na zajištění monitoringu dopadů těžby v dole Turów, konkrétně podzemní vody, ovzduší, hluku, světelného znečištění a pohybů terénu,“ uvedl ministr životního prostředí Petr Hladík.

„Polská strana začala aktuálně stavět zemní val, který osadí zelení, což je jednou z dalších podmínek v Dohodě. Předpokládaná doba výstavby činí 4 až 7 měsíců, následná výsadba stromů zabere zhruba 3 až 5 měsíců. Hotovo by tedy mělo být zhruba v červnu 2024,“ doplnil ministr Hladík.

„Vítám činnost expertní skupiny, které přinesla jasné výsledky a nastínila i budoucí vývoj. Pro kraj je podstatné, že monitoring bude i nadále pokračovat a my budeme mít přehled o vývoji hladiny podzemní vody. Budeme mít přístup k novému hydrologickému modelu, který vznikne z dat české i polské strany. Na konci června jsme v Liberci, místní části Machnín, zahájili rekonstrukci tamní úpravny vody. Tato rekonstrukce a s ní související revitalizace zdrojů vody je prvním ze čtyř investičních projektů, které pomohou vypořádat se s dopady sucha a důlní činností polského dolu Turów v oblastech Hrádecka a Chrastavska v Libereckém kraji. Z 35 milionů eur, které přinesla

Libereckému kraji Dohoda o Turówu, bude kromě rekonstrukce úpravny vody v Machníně také například zvýšena kapacita chrastavského vodojemu Svatý Ján a dále vybudovány vodovody mezi Hrádkem nad Nisou a Václavicemi a z Chrastavy do Horního Vítkova,” uvedl za Liberecký kraj radní pro životní prostředí a zemědělství Václav Židek a dodal, že oceňuje vznik Fondu malých projektů, který vzešel z česko-polské spolupráce. Fungovat začal v loňském roce v Euroregionu Neisse-Nisa-Nysa.

Na základě každoročních příspěvků ČR i Polska budou financovány místní projekty na obou stranách hranic. Projekty posuzuje komise složená ze stejného počtu zástupců Libereckého kraje a Dolnoslezského vojvodství. *„Zahajujeme skutečné projekty Dohody. Na konci loňského roku byla vyhlášena první výzva k příjmu žádostí do tohoto Fondu, do které se přihlásilo šest projektů s celkovými výdaji 934 tisíc eur a požadovanou podporou ve výši 358 tisíc eur. Komise Fondu malých projektů Turów již vyhlásila druhou výzvu s alokací 500 tisíc eur, u které bude příjem žádostí pokračovat do konce letošního září a následně bude vyhodnocena,”* dodal radní Židek.

Dohodu o dole Turów podepsali premiéři České republiky a Polské republiky Petr Fiala a Mateusz Morawiecki 3. února 2022.

Rozcestník informací

- Vznik expertní pracovní skupiny
- MŽP kontinuálně informuje o novinkách k Dohodě a výstupech z monitoringu
- Liberecký kraj informuje o aktualitách k Turówu
- Zpráva z 6. hodnotící mise ČGS do dolu Turów
- Aktuální data ČGS

https://www.mzp.cz/cz/news_20230724-Podzemni-bariera-v-dole-Turow-funguje-monitoring-podzemnich-vod-bude-pokracovat-i-nadale